

«Ніхто не хоче працювати у прифронтовій лікарні»: історія хірурга з Охтирки, який оперував навіть під час авіаударів по місту

Коли в [Охтирці](#) точилися важкі бої, Олександр Лисенку доводилося оперувати і місцевих цивільних, і українських військових, і російських. І буквально жити в лікарні. Історія хірурга з прифронту.

[Оксана Ковальова](#), журналістка

Працювали цілодобово в екстремальних умовах

Охтирська лікарня на Сумщині розташована за близько 40 км від кордону з Росією. Вона єдина обслуговує зону активних бойових дій прикордонного району: Тростянецьку, Великописарівську громади та Охтирський район.

Охтирська лікарня

Олександр Лисенко потрапив сюди ще інтерном майже 20 років тому. І залишився працювати ургентним хірургом. Став завідувачем хірургічного відділення й виконувачем обов'язків головного лікаря.

Тут одружився, тут народилися його діти. Тут його застав початок повномасштабного вторгнення Росії. Тоді ні Олександр, ні директор лікарні Ігор Гресько не розуміли, що конкретно їм робити. Вирішили діяти за обставинами.

Перевезли до лікарні свої родини, щоб бути всім разом. І створили бригади лікарів, куди увійшли хірурги, анестезіологи, ортопеди, медсестри, санітарки — і медзаклад, розрахований на 350 ліжок, перетворився на мурашник, адже працював тут не лише штатний персонал, а й небайдужі місцеві.

«Станом на 24 лютого 2022 року наша лікарня була заповнена майже стовідсотково, — згадує Олександр. — Але після повномасштабного вторгнення залишилися лише важкі хворі, які перебували в реанімаційному та хірургічному відділеннях. Приблизно сто пацієнтів. Решта виїхали з Охтирки».

Охтирка, березень 2022 року

«Ми лягали спати й не знали, чи прокинемося вранці. Росіяни бомбардували місто в основному вночі. Після кожного літака, який пролітав, до нас потрапляла пара десятків поранених. Оперувати їх неможливо, бо лунають вибухи, потрібно спускатися в укриття. Але ми все одно надавали меддопомогу, не ховалися.

Найбільше поранених тут зареєстрували на третій день повномасштабної війни, 26 лютого, коли на військову частину скинули три бомби.

«За чотири години після авіаударів до нас привезли понад 70 поранених, — пригадує Олександр. — Їх діставали з-під завалів, у всіх були травми різної важкості».

Олександр Лисенко

Єдине, що тримало тоді Олександра в ресурсі — віра, що все скоро закінчиться, росіян вдасться вибити з України і життя повернеться до того, яким було раніше.

Реальність виявилась іншою. Активні бойові дії на Охтирщині тривали півтора місяця, місто накривали з різних видів зброї: гранатометів, «градів», мінометів, артилерії. Та найстрашнішим було авіаційне бомбардування. Олександр розповідає, що зазвичай атаки починалися об одинадцятій вечора і тривали до опівночі.

За цей проміжок російські армії скидали бомби на все місто: міську раду, нафтобазу, ТЕЦ, центральні вулиці, спальні та дачний мікрорайони, військову частину. За цей період лікарня надала меддопомогу 550 людям, додає Лисенко: «Пацієнти надходили з різними травмами, здебільшого мінно-вибуховими пораненнями».

В операційній

Морально найважче Олександрові було обирати, кого рятувати насамперед:

Доводилося сортувати людей. Ми розуміли, що, зосередившись на комусь одному, втрачаємо дорогоцінний час, а значить і життя людини. Якщо пацієнт може ходити — він легкий, ним займається одна бригада, якщо не може — його передають бригаді, де є досвідченіші лікарі. А коли 20 поранених, а операційних лише п'ять, ми вирішували, хто може почекати, а хто вже в агонії і вже ніщо не допоможе.

Олександр пригадує, що йому в інтенсивній терапії дуже не вистачало персоналу, треба було перевозити поранених і до Сумської обласної лікарні, але оскільки

Охтирка була відрізана від Сум, доправляли хворих у Полтаву й Харків. Відстань від Охтирки до Сум, Полтави й Харкова майже однакова — приблизно 100 км.

Першим пацієнтом, якого тут оперували після початку вторгнення, став поранений російський військовий. Тільки-но хірурги підправили росіянина, по нього приїхали українські військові.

Тоді в коридорі зіткнулися два колісних крісла: в одному сидів російський солдат, а в іншому — хлопчик, який постраждав від обстрілів з гранатомета. Коли вони зрівнялися, лікарі сказали російському солдату, мовляв, дивись, з ким ви воюєте — з дітьми! На що той відвернув голову і промовчав.

Руйнування в Охтирці, 9 березня 2022 року

Найважчі пацієнти для хірурга

Олександр пригадує першу прооперовану дитину під час вторгнення. 7-річна Аліса потрапила під обстріл «градів» разом з дідусем на околиці Охтирки. Не встигли добігти до укриття в дитсадочку.

Дідусь упав на землю і прикрив онуку собою. Загинув на місці. Аліса з важкими травмами, несумісними з життям, опинилася на операційному столі. За добу померла в лікарні.

Олександр каже, що діти — найважчі для нього пацієнти.

Найстрашніше, коли на твоїх очах помирає дитина, а ти нічим не можеш їй допомогти, бо поранення несумісні з життям. Надзвичайно важко було дивитися на 7-річну Алісу. Поки ми піднімали її до операційної на п'ятий поверх, мама тримала донечку за ручки, а та все питала: “Мамо, я ж не помру?”. І всі ми: і мама, і лікарі, і анестезіолог — запевняли її, що ні, не помре. Хоча всі розуміли, що нічого хорошого не буде: дуже важкі поранення. Множинні ураження тулуба, усе тіло прошите — пробите ворожою зброєю.

Страшно, і коли не вдається врятувати дитині її рідних. Якось у лікарню привезли 34-річку мешканку Тростянецької громади. З 12-річною донькою вийшла з дому по хліб і потрапила під обстріл. Мама прикрила дитину власним тілом — від отриманих поранень жінка померла в лікарні, а дівчинка залишилася неушкодженою.

Охтирська міська рада після російського нападу, пошкоджена двогодинним ракетним обстрілом міста в ніч із 7 на 8 березня 2022 року

«Куля з реактивної установки залпового вогню увійшла пацієнтці в ліву сідницю і вийшла біля правої лопатки, — згадує Лисенко. — Ми оперували її понад три години, але врятувати не вдалося».

Окрім травм унаслідок обстрілів, у лікарню потрапляють з апендиксами, виразками, онкозахворюваннями, грижами, загостреннями хронічних захворювань тощо. Вагітні народжують.

Якось робили кесарів розтин, а росіяни почали авіаатаку. Приміщення здригнулося, по стіні пішла тріщина, вікна вилетіли. Наші колеги з пацієнтами спустилися до укриття, а ми не могли покинути жінку на операційному столі, тому продовжували працювати під гучні вибухи. Мама й малюк вижили. І це головне.

На допомогу прийшли місцеві

У ніч із 7 на 8 березня росіяни розбомбили ТЕЦ. Охтирка залишилася без опалення. Лікарню живив дизельний генератор, тож у реанімації, операційному блоці та приймальному відділенні електрика була.

Після цієї атаки медицині з дітьми, які до цього мешкали в сховищі медзакладу, евакуювалися в більш безпечні місця. У лікарні з понад 600 працівників лишилося трохи більше ніж 200.

Рук катастрофічно не вистачало, тому медики долучали небайдужих місцевих допомагати з пораненими.

Медперсонал буквально жив у лікарні, працював цілодобово. Треба було щось їсти — на допомогу знову прийшли місцеві: приносили, що в кого було. Хоч тоді через оточення дістати харчі було проблемою.

Одна бабуся прийшла до нас з двома палицями та тряпчано-плетеною сумкою. Витягує звідти банку сала та свої ліки від тиску, серця та знеболювальні. Ці медикаменти їй самій були вкрай важливі, але вона віддала їх пацієнтам лікарні, мовляв, їм потрібніші.

Як з'ясували потім, стан здоров'я бабусі без ліків не погіршився. Олександр каже, що з нею все добре.

Як живе прифронтова лікарня зараз

Згодом, коли росіян вдалося відігнати від Охтирки, Рада нацбезпеки вручила Олександру відзнаку «За особистий внесок у справу національної безпеки і оборони України, зразкове виконання службових обов'язків та професіоналізм». Його призначили меддиректором Охтирської лікарні. Він поєднує цю посаду з роботою хірурга.

Медичний директор КНП ОМР «Охтирська ЦРЛ» Олександр Лисенко отримав почесний нагрудний знак від командування 80 окремого батальйону територіальної оборони.

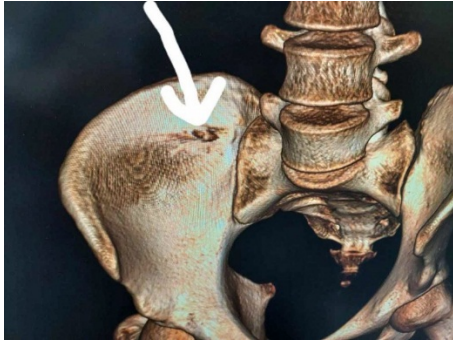
У березні 2024 року на Охтирщині знову почалися інтенсивні обстріли. Запеклі бої вели на території Великописарівської громади, якій присвоїли статус зони бойових дій і де оголосили обов'язкову та примусову евакуацію населення.

Ворог знищував Велику Писарівку й села громади керованими авіабомбами, за два тижні скинув на неї майже 300 КАБів.

З фронту цілодобово везли поранених. І військових, і цивільних. Зараз їх уже менше.

Оскільки Охтирська лікарня обслуговує Великописарівську громаду, саме охтирські лікарі оперують поранених і рятують їм життя. Це насамперед пацієнти з множинними осколковими пораненнями.

Наприклад, нещодавно оперували чоловіка, якому металевий штир пройшов через тазову кістку і застряг у глибині над входом у малий таз — урятували.

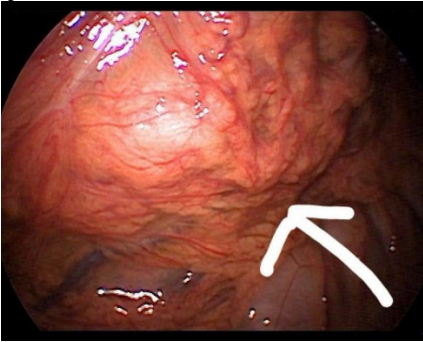

Металевий уламок у тазовій кістці

Хірург розповідає, що регулярно потрапляють пацієнти з розчавленими або відірваними руками чи ногами — їх ампутують.

Трапляються пацієнти з глибокими пораненнями грудей і живота. Якщо наскрізь ушкоджене серце — людину врятувати не вдається. Був тут і такий пацієнт.

Люди отримують ушкодження і в побуті. Наприклад, 22-річний хлопець пиляв бензопилою дерево не зверху вниз, а знизу вгору, пила відскочила та врізалася йому в шию. Оперували. Врятували. Видаляли іншій людині кісту розміром з половину футбольного м'яча.

Кіста підшлункової залози

«Наразі в лікарні шість операційних: у хірургічному відділенні, відділенні акушерства і гінекології та в ЛОР-відділенні, — каже Олександр. — Хірургія має лапароскопічну стійку з 30-кратним збільшенням, за допомогою якої роблять малоінвазивні втручання: видалення каменів, апендицитів, жовчного міхура, деякі гінекологічні й урологічні операції».

Нині Охтирська районна лікарня має статус кластерної на 350 ліжок і надає всі види медичних послуг, нікуди нікого не відправляє. Усе це завдяки новим відділенням і новим договорам з НСЗУ.

Охтирська ЦРЛ

Обсяг послуг збільшився, лікувати є кого, є чим і є кому. Щоправда, трохи бракує лікарів.

«Ніхто не хоче працювати в прифронтовій лікарні, усі хочуть їхати на захід України, — каже Лисенко. — Тому виник дефіцит кадрів. Та все ж ми раді, що до нас цього року прийшли 12 інтернів. Тож в основному робочих рук вистачає. Особисто я і моя родина нікуди не будемо виїжджати. Тут наша земля, тут наш дім. Хай вони (росіяни) звідси забираються, а не ми!».

Олександр Лисенко